

Hossmo kyrkogård

Antikvarisk medverkan vid
restaurering av kyrkogårdsmuren
Hossmo kyrkogård, Hossmo socken, Kalmar kommun, Kalmar län,
Småland, Dörby-Hossmo pastorat, Växjö stift

Ulrika Haraldsson

KALMAR LÄNS MUSEUM
Byggnadsantikvarisk rapport 2017

Kalmar läns museums bebyggelseenhet

Kalmar läns museums bebyggelseenhet utför antikvarisk medverkan vid förändringar och renoveringar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse/bebyggelsemiljöer. Flera medarbetare är också certifierade som sakkunnig kontrollant av kulturvärden enligt Plan- och bygglagen.

Kalmar läns museum kan även erbjuda expertis inom exempelvis land- och marinarkologi, konservering och kulturmiljöpedagogik.

www.kalmarlansmuseum.se

Antikvarisk medverkan – vad är det?

Alla kyrkor och kyrkogårdar tillhörande svenska kyrkan byggda före 1940 är skyddade enligt Kulturmiljölagen. Denna lag används också för att skydda vissa andra byggnader, så kallade byggnadsminnen. I Kalmar län handlar det om ca 135 byggnader, bebyggelsemiljöer, parker etc. När en sådan skyddad miljö ska förändras krävs ett särskilt tillståndsbeslut från länsstyrelsen, som får ställa villkor om hur åtgärderna ska utföras. Samma sak gäller när länsstyrelsen fattar beslut om så kallade byggnadsvårdsbidrag till olika kulturhistoriskt värdefulla miljöer eller byggnader runt om i länet.

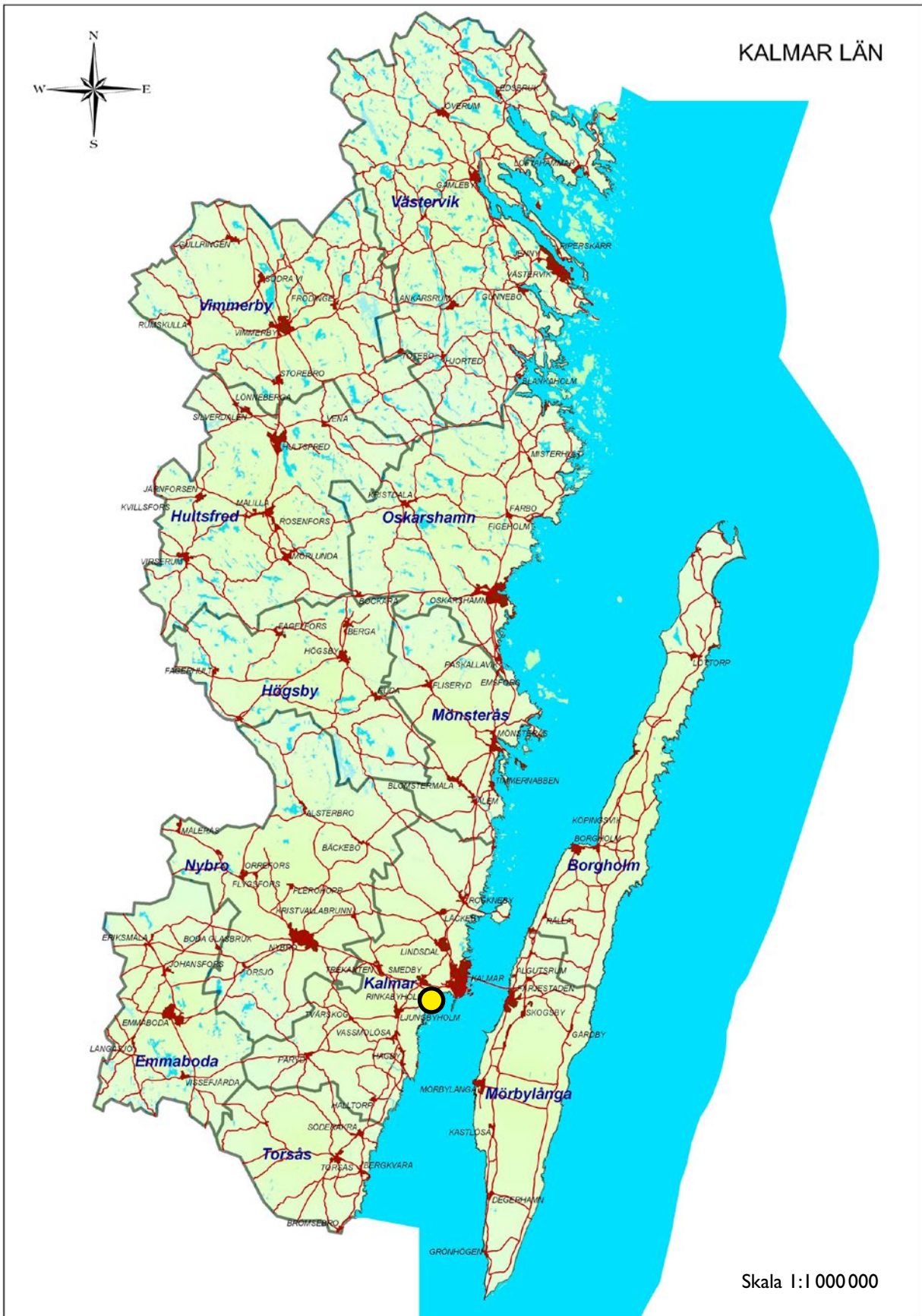
För att åtgärderna ska genomföras enligt länsstyrelsens beslut, med antikvariskt perspektiv och traditionella metoder och material ”som innebär minsta möjliga skada” på byggnaden eller bebyggelsemiljön ska arbetet följas av antikvarisk expertis, den antikvariske medverkande. Denne ska vara fastighetsägaren och hantverkarna behjälplig med goda råd, följa och dokumentera arbetet samt redovisa genomförda åtgärder i en rapport.

Hossmo kyrkogård

Antikvarisk medverkan vid restaurering av kyrkogårdsmuren

Hossmo kyrkogård, Hossmo socken, Kalmar kommun, Kalmar län, Småland,
Dörby-Hossmo pastorat, Växjö stift

Författare	Bebyggelseantikvarie Ulrika Haraldsson (UH)
Foto	Ulrika Haraldsson, Rikard Möller
Granskad av	Antikvarie Magdalena Jonsson
Layout	Stefan Siverud
Diarienummer	Kalmar läns museum: 32-367-16 Länsstyrelsen Kalmar län: 433-7473-15
Utgivare	Kalmar läns museum 2017
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-1417-10 från Lantmäteriverket.
Utförd av	Kalmar läns museum, Bebyggelseenheten
Kontaktperson	Liselotte Jumme
Beställare	Dörby-Hossmo Pastorat, Högalidsvägen 1b, 394 70 Ljungbyholm
Kontaktperson	Lotta Eriksson (LE)
Hantverkare	RM-bygg, Rikard Möller (RM), Skolvägen 6, 394 70 Kalmar
Renoveringsperiod	December 2016-februari 2017
Fältbesök skedde	20161220 UH, LE och RM, 20170131 UH, LE och RM, 20170227 UH
Slutbesiktigande	Utförs av Länsstyrelsen
Övriga handlingar och digitala fotografier	Förvaras i Kalmar läns museums topografiska arkiv.

Karta över Kalmar län med platsen markerad.

Kort om den aktuella kyrkogården

Hossmo kyrkogård har funnits sedan tidig medeltid och bör ha anlagts i samband med första kyrkans uppförande. Hur den såg ut då har vi mycket liten kunskap om. Den gamla delen av kyrkogården, kring kyrkan, har troligen i stort sätt, kvar samma utsträckning som den hade under medeltiden. En utvidgning mot norr ägde rum under 1600-talet. Kyrkogårdsmuren kring den gamla delen uppfördes efter 1642. År 1886 uppfördes den östra kyrkogårdsmuren. En utvidgning av kyrkogården gjordes, åt väster, år 1927 efter handlingar upprättade av Arkitekt A. F. Wetterqvist. Muren kring det nya området uppfördes i över-

ensstämmelse med den gamla kyrkogården. I muren, på utsidan, kring brunnen iordningställdes och inmurades en dricksho för hästar. Harry Kolsby gjorde år 1993 en skiss över det område som skulle bli den södra delen av kyrkogården. Det dröjde ända till 2003 innan utvidgningen genomfördes.

I Hossmo har det sannolikt funnits en tidigare kyrka i trä. Detta visar de rester av Eskilstunakistor som hittades i nuvarande kyrkans golv vid 1952-års renovering. Den kyrka som nu står på platsen började byggas på 1120-talet. Kyrkan är ombyggd vid flera tillfällen.

Kyrkogårdsmuren före restaurering.

Utförda åtgärder

Den antikvariska medverkan har skett i samband med tillståndsgivning för aktuella åtgärder enligt Kulturmiljölagen. Tillstånd utfärdat av Länsstyrelsen Kalmar län.

Kyrkogårdsmuren

Nordöstra delen av nya kyrkogårdsområdet väster om kyrkan och kyrkogårdsmurar utmed vägen samt in mot ingången till kyrkogården.

Tillstånd före renovering

Kallmurad enkel stenmur med kilsten. Gräsbevuxen jordvall med sten och grus på insidan mot kyrkogården. Bakom den yttre muren finns en bakmurning. Under jorden finns

sten av blandade format. Runt brunnen finns en kallmurad skalmur med två synliga sidor i en rundad form. Partiet har en kärnfyllning i mitten och kilsten. Här fanns en inmurad betonggjuten dryckesho. Murens stenmaterial är obearbetad och kluven fältsten av varierande storlek. Ostadigt parti med stora stenar på för små sten. Den nu aktuella delen av kyrkogårdsmuren var i dåligt skick med nedrasade partier.

Kyrkogårdsmuren före restaurering.

Dryckeshon, från kyrkogården.

Dryckeshon, från vägen.

Hörn med ostadigt parti.

Vidtagna åtgärder

Hela murens sträcka har gått över med kilning och mindre ommurningar samt justering av förskjutna stenar och ostadiga partier. Dryckeshon och betong bilades bort. Stenen rengjordes och återanvändes i konstruktionen. Komplettering med fältsten i varierad storlek sattes in i konstruktionen så att den rundade skalmuren blev hel. Fyllningen i skalmuren kompletterades med kärnfyllning och jord.

Rundat parti med skalmur under renovering, dryckeshon borttagen.

Hörn med ostadigt parti efter justering

Kyrkogårdsmuren efter restaurering.

Kyrkogårdsmuren efter restaurering.

Det rundade partiet med skalmur efter restaurering/borttagning av dryckeshon.

Det rundade partiet med skalmur efter restaurering/borttagning av dryckeshon.

Det rundade partiet med skalmur efter restaurering/borttagning av dryckeshon.

Sändlista

Länsstyrelsen i Kalmar län, 391 86 Kalmar, 2 ex och digitalt
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm, 2 ex
Dörby-Hossmo Pastorat, Högalidsvägen 1b, 394 70 Ljungbyholm
Växjö stift, Box 527, 351 06 Växjö
RM-bygg, Rikard Möller, Skolvägen 6, 394 70 Kalmar

Adress
Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon
0480-45 13 00

Fax
0480-45 13 65

E-post
info@kalmarlansmuseum.se